

Ozana Iveković Osječkom kazalištu u čast - Krležini dani u Osijeku 2007.

Krležini dani u Osijeku 2007. 100. godina Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku. Povijest, teorija i praksa – hrvatska dramska književnost i kazalište. Priredio Branko Hećimović. Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU; Odsjek za povijest hrvatskog kazališta, Zagreb; Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku; Filozofski fakultet, Osijek. Zagreb – Osijek 2008.

Nedavno objavljen zbornik s teatrološkoga znanstvenog skupa Krležini Dani u Osijeku 2007. godine podijeljen je u dva dijela. Prvi dio zbornika, kao i cijela istomena manifestacija te godine, posvećen je stotoj obljetnici Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku, dok drugi dio donosi tekstove na temu povijesti, teorije i prakse u hrvatskoj dramskoj književnosti i kazalištu.

Prvi dio započinje povijesnim podsjetnikom u obliku kompilacije dijelova radova različitih autora koji ortavaju povijesni razvoj osječkoga Hrvatskog narodnog kazališta od početaka pa do devedesetih godina prošloga stoljeća. U njima se navode važni događaji u razvoju toga teatra te za nj zaslužni ljudi. Izbor tekstova napravila je Antonija Bogner-Šaban.

Stjepan Sršan donosi pregled lokacija na kojima se nalazi arhivska građa osječkoga kazališta, kao i osnovni popis te građe. Vlado Obad bavi se njemačkim putujućim družinama u Osijeku u devetnaestom stoljeću. Iznosi podatke o njihovu djelovanju, repertoaru, položaju glumaca i publici koja je to kazalište pratila. Svoje istraživanje temelji na proučavanju osječkih njemačkih novina od 1864. pa sve do 1910. godine.

Marica Grigić piše o prisutnosti antičkih dramatičara na osječkoj pozornici u prvim desetljećima dvadesetog stoljeća i, na temelju tadašnjega dnevnog tiska, konstatira da ih osječka publika nije najbolje prihvatila. U tom su se razdoblju u osječkom Hrvatskom narodnom kazalištu po-

javili samo Sofoklo s *Kraljem Edipom* i *Antigonom* te Plaut s *Hvalisavim vojnikom*. Branka Brlečić-Vujić bavi se feljtonima Iljka Gorenčevića u osječkim novinama na njemačkom jeziku *Die Drau* te ustvrđuje da oni uokviruju kulturološku sliku grada Osijeka u razdoblju od 1917. do 1920. doprinoseći ozračju kazališnoga života u gradu te pridonoseći iz europskih metropola.

Tihomir Živić svoj rad posvećuje napisima Otta Krausa u osječkim hrvatskim i njemačkim novinama s kraja 19. i početka 20. stoljeća, a Ivan Trojan govori o uprizorenjima drama Milana Ogrizovića u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku, ustvrđivši da se u djelu toga pisca jasno očituju i osobni i društveno-politički nemiri toga doba. Anica Bilić u svome se razmatranju posvetila dramskim djelima Jose Ivalčića na osječkoj pozornici i zaključila da se taj pisac na njoj proslavio te da su sva njegova dramska djela tu uprizorena. Istodobno, djelujući u Zagrebu, Ivalčić se nije ni približno tako afirmirao kao u Osijeku budući da je djelovao u sjeni Krleže, Gavelle, Raića, Strozija, Vojnovića i Ogrizovića.

Antun Petrušić bavi se djelima hrvatskih skladatelja u sto godina osječke opere i podacima potvrđuje njihovu značajnu zastupljenost u opernom repertoaru Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku. Dabilor Paulik piše o repertoaru glazbenog kazališta u Osijeku i zaključuje da se ponajviše izvode Zajčev *Nikola Šubić Zrinjski* te Gotovčev *Ero s onoga svijeta* od opera, a od opereta Albinijev *Barun Trenk*. Uz provjerene i popularne naslove svjetskoga i domačega glazbenog kazališta, u Osijeku se uvijek posvećivala pozornost autorima i temama iz slavenskog okruženja.

Stanislav Marijanović naznačuje najvažnija polazišta za istraživački rad o mae-

stru Lavu Mirskom, a Antonija Bogner-Šaban piše o kazališnom djelovanju Branka Mešega koji je značajno utjecao na scenski život Osijeka od pedesetih do osamdesetih godina prošloga stoljeća. Zvonimir Ivković sjeća se svojih triju intendantskih mandata u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku, a Borislav Pavlovski pišući o drami *Hi-fi* Gorana Stefanovskog na osječkoj pozornici konstatira da su makedonske drame tu vrlo skromno zastupljene. Lucija Ljubić piše o dramama Davora Špišića *Dobrodošli u rat!* i *Jug 2* koje su svoje ishodište pronašle u osječkoj ratnoj i poslijeratnoj zbilji, a izvedene su na pozornici Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku. Vlatko Perković bavi se ulogom osječkih predstava na *Marulićevim danima* i time završava dio zbornika posvećen osječkom kazalištu.

Drugi dio zbornika započinje člankom Mire Gavran o njegovu dramskom stvaralaštvu. Ističe da je glumac mjerilo svih vrijednosti u kazalištu pa i svoju vrijednost kao dramskoga pisca vidi u sposobnosti da pomogne glumcima ostvariti uvjerljive i životne likove. Samo na pokusima, nastavlja, mogu se sagledati mane i vrline dramskih dijaloga, bogatstvo ili plošnost nekog lika te značenje drame u cjelini kao i posebnih scena.

Pišući o Vetranovićevu *Orfeu*, Krešimir Šimić pokušava odgovoriti na pitanje zašto se Euridika osvrnula. Po njegovu mišljenju, Vetranović osim što koristi amorozni i pastoralni diskurs istodobno ga i destruirao. Stoga autor nakon opsežne analize zaključuje da je Euridikino okretanje u Vetranovićevoj izvedbi označavalo odricanje od svjetovne ljubavi i hedonističke koncepcije u amoroznome diskursu.

Ivan Lozica nastoji pružiti novo čitanje Starijeg Indija u Dugoća Nosa iz prologa

Držičeva *Dunda Maroja*. Negromatov drugi svijet je zapravo poganski svijet mrtvih u kojemu se kriju ljudi nazbilji i ljudi nahvao. Ljudi nazbilj su antropomorfne maškare u lijepoj i svećanoj odjeći živih boja, dok su grube maškare (ljudi nahvao) one u staroj, pocijepanoj, prljavoj odjeći i kožama kao, primjerice, zvončari. Lozica zaključuje da Držić u svom prologu između ostaloga aludira i na tu pokladnu podjelu na lijepe i grube maškare. Priznaje da je ta teza danas teško dokaziva jer je podataka premalo, ali ističe da različiti načini čitanja pridonose bogatstvu razumijevanja književnoga djela.

Zlata Šundalić bavi se korpusom od deset anonimnih komedija nastalih između 1656. i 1699. godine poznatih pod imenom smješnice. Njezino istraživanje pokazuje da humor hrvatskih smješnica nije samo sirov, grub i masan, nego se u njihovu smijehu mogu prepoznati i postupci ozbiljnih književnih zanrova koji u izmijenjenom kontekstu reoznačuju smijehom. Smijeh se u smješnicama zasniva i na intertekstualnosti, u odnosu na stariju, ali i na tim komedijama suvremenu književnu baštinu. Najviše se to očituje petrarkističkim i pastoralnim podtekstom.

Vinko Brešić bavi se dramskim priložima u hrvatskim književnim časopisima 19. stoljeća, a Željko Uvanović Krležom kao adaptatorom svoje novele *Cvrčak pod vodopadom* za potrebe filma *Put u raj*. Branimir Donat govori o hrvatskim avangardistima i njihovu interesu za filmski medij, a Mira Muhoberac otkriva što se nalazi u ostavštini Koste Spaića koju su autorica i njezina sestra pronašle središnji ostavštinu njihove majke Fani Muhoberac, jedne od utemeljiteljica *Dubrovačkih ljetnih igara* i dugogodišnje ravnateljice istoga festivala. Mani

Gotovac dovodi u vezu djelo Vojnovića i Fabrija, a Fabrijevim dramskim djelom bavi se i Branko Hećimović nastojeći pružiti njihovu drugačije vrednovanje od onoga uobičajenoga u našoj književnoj znanosti.

Darko Gašparović analizira *Peto evanđelje* Slobodana Šnajdera, dramatičaricu autobiografskih zapisa Ilije Jakovljevića *Konclogor na Savi*, dok se predstvom prema toj drami u režiji Branka Brezovca bavi Matko Botić. Kristina Peternai Anđrić analizira funkcije govora i tijela u dramama Dubravka Jelačića Bužimskog s aspekta teorije govornih činova i teorije diskursa, a Alica Kulihová slovačke prijevode Krležina *Povratka Filipa Latihovića*. Gradimir Gojer piše o realizacijama hrvatskih dramskih tekstova u kazalištima Bosne i Hercegovine, a Sanja Nikčević posvećuje se svjetskim dramama koje tematiziraju rat u Hrvatskoj, a pokazuju razumijevanje za temu kojom se bave. Na kraju knjige, Suzana Marjančić govori o teoriji i praksi riječke performerske i akcionističke scene MMC-a Palach kao alternativne institucije u kulturi koja svojim programima oponira prevladavajućim i institucionalnim oblicima umjetničkog izraza.

U cjelini gledano, zbornik donosi tematski i pristupom raznovrsne tekstove koji predstavljaju doprinos teatrološkoj struci. Prigodni prilozi nastoje istražiti djelovanje osječkoga Hrvatskog narodnog kazališta povodom njegove stote obljetnice pa su zato svakako vrijedan i važan poduhvat. Ostali se radovi bave kazališnim i dramskim fenomenima koji pripadaju tradiciji ili suvremenosti bitno obilježavaju kazališnu prošlost i sadašnost. Za ovom knjigom vrijedi posegnuti svim kazalištarima jer će u njoj naći priloge i polazišta za svoje daljnje istraživačko ili praktično djelovanje.